

راهنمای جامع لینوکس

(جلد اول)

مؤلف: سید حسین رجاء

فهرست مطالب

۲۱	پیشگفتار
۲۷	فصل اول
۲۷	تاریخچه لینوکس
۲۷	شروع داستان لینوکس
۲۸	تولد سیستم عامل جدید
۳۲	نگاهی به قابلیت‌های لینوکس
۳۷	لینوکس یکی از زیباترین دستاوردهای بشری
۳۷	مقایسه و توسعه
۴۰	پس از یک دهه، لینوکس امروز
۴۱	گسترش لینوکس روی میزی (Desktop Linux)
۴۱	لینوکس در کشورهای جهان سوم
۴۲	از کامپیوترهای رومیزی تا ابر کامپیوترها
۴۲	و همچنان پیشرفت
۴۳	Open Source چیست؟
۴۳	نرم افزار منبع باز چیست؟
۴۴	ویژگی‌های نرم افزار منبع باز
۴۵	مزایای نرم افزار منبع باز
۴۶	معایب نرم افزار منبع باز
۴۶	مجوز GFDL چیست؟
۴۸	نسخه برداری لفظ به لفظ

۴۸	نسخه برداری از نظر تعداد
۴۹	مجوز PHP چیست؟
۵۰	مجوز Creative Commons چیست؟
۵۰	۱. تعاریف
۵۱	۲. حقوق استفاده بی طرفانه
۵۲	۳. اعطای مجوز
۵۲	۴. نمایندگی، گارانتی و اقرارنامه
۵۳	۵. خاتمه
۵۴	چرا لینوکس؟
۵۵	کاربردهای لینوکس
۵۶	استفاده از ابزارها و خدمات شبکه ای
۵۶	نسخه مستقل
۵۷	نسخه مستقل چیست؟
۵۷	علت تنوع نسخه مستقل چیست؟
۵۹	شما هم می توانید!
۵۹	کدام توزیع؟
۶۱	کدام نسخه را انتخاب کنیم؟
۶۱	آشنایی با تعدادی از نسخه های لینوکس
۶۳	تفاوت های اصلی سیستم عامل های لینوکس و ویندوز
۶۳	۱. سیستم عامل آزاد و سیستم عامل انحصاری
۶۴	۲. سرعت، دقت و پایداری
۶۴	۳. امنیت، امنیت، امنیت
۶۶	۴. تعدد سکوهای اجرایی
۶۶	۵. گسترده ترین تنوع در کاربرد
۶۷	۶. تنوع در انتخاب
۶۷	۷. سیستم عاملی حرفه ای
۶۸	۸. بهشت برنامه نویسان!
۶۸	۹. یک جعبه ابزار کامل

فهرست مطالب / ۵

۶۸.....	۱۰. زیباترین دستاوردهای همکاری جمعی بشر
۶۹.....	مقایسه بین سرورهای لینوکس و ویندوز
۶۹.....	۱. راحتی استفاده
۷۰.....	۲. قابلیت اطمینان
۷۰.....	۳. سرعت
۷۱.....	۴. عملکرد
۷۱.....	۵. استفاده از منابع سخت‌افزاری سیستم
۷۱.....	۶. نرم‌افزارهای رایگان و همراه با کد منبع
۷۲.....	۷. سازگاری با محصولات Microsoft
۷۳.....	فصل دوم
۷۳.....	نصب لینوکس.
۸۰.....	انتخاب یک روش نصب
۸۲.....	شروع نصب
۸۳.....	دیسک CD-ROM نصب را داخل درایو قرار دهید
۸۳.....	کامپیوتر خود را بوت کنید
۸۴.....	اعلان بوت
۸۴.....	انتخاب انواع دیگر روش‌های نصب
۸۶.....	بررسی فایل‌ها
۸۶.....	صفحه خوشنامدگویی
۸۶.....	انتخاب زبان
۸۷.....	انتخاب صفحه کلید
۸۸.....	ماوس
۸۸.....	انتخاب نوع نصب
۹۰.....	انتخاب استرائزی پارتیشن‌بندی
۹۱.....	انجام پارتیشن‌بندی
۹۵.....	انتخاب برنامه Boot Loader
۹۶.....	پیکربندی شبکه

۹۸	انتخاب پیکربندی دیوار آتش
۱۰۰	انتخاب زبان های قابل پشتیبانی
۱۰۰	انتخاب موقعیت زمانی
۱۰۱	تنظیم حساب های کاربری
۱۰۲	فعال سازی احراز هویت
۱۰۴	انتخاب بسته ها
۱۰۶	شروع کپی و نصب
۱۰۶	ایجاد دیسک بوت
۱۰۷	انتخاب کارت گرافیکی
۱۰۷	تنظیم مانیتور
۱۰۷	انتخاب رنگ و وضوح صفحه نمایش
۱۰۸	پایان نصب
۱۰۹	پیکربندی مجدد سخت افزار با استفاده از کودزو
۱۱۱	فصل سوم
۱۱۱	شروع کار با لینوکس و راهنمای آن
۱۱۱	معماری لینوکس
۱۱۱	Kernel
۱۱۲	Shell
۱۱۲	Application Programs و Linux Utilities
۱۱۲	Shell های موجود در لینوکس
۱۱۳	شروع جلسه لینوکس: ورود
۱۱۵	دستورات ابتدایی لینوکس
۱۱۵	لیست گیری از کاربران متصل
۱۱۶	امنیت کاربران
۱۱۷	تغییر گذرواژه کاربران
۱۱۸	خاتمه جلسه: خروج
۱۱۸	انواع کاربران در لینوکس

فهرست مطالب / ۷

۱۱۹	راهنمای دستورات
۱۲۰	دستور whereis
۱۲۱	دستور whatis
۱۲۲	دستور which
۱۲۲	دستور man
۱۲۸	دستور apropos
۱۳۰	دستور های Option
۱۳۱	دستور info
۱۳۷	فصل چهارم
۱۳۷	مدیریت بسته‌های نرم‌افزاری
۱۳۷	انواع بسته‌های نرم‌افزاری
۱۳۹	درک نامگذاری و فرمت بسته‌های نرم‌افزاری
۱۴۰	rpm در مقابل کد منبع
۱۴۱	استفاده از انواع گوناگون آرشیوها و فرمت مستندات
۱۴۳	نصب برنامه‌های کاربردی در لینوکس مبتنی بر ردهت
۱۴۴	وابستگی یا Dependencies چیست؟
۱۴۵	راحل و پیشنهاد
۱۴۶	راحل مشکل اینترنت چیست؟
۱۴۷	نصب از کد منبع
۱۴۷	نصب کامپایلر gcc در لینوکس
۱۴۸	شروع به نصب کدهای منبع
۱۴۹	حذف بسته نرم‌افزاری نصب شده از کد منبع
۱۵۰	نصب بسته‌های rpm
۱۶۲	بررسی صحت نصب بسته‌های rpm
۱۶۳	بررسی صحت توسط md5sum
۱۶۴	ساخت مجدد فایل پایگاه داده مربوط به rpm
۱۶۵	نصب بسته‌های deb

استخراج محتويات یک بسته rpm توسط دستورات cpio و rpm2cpio	۱۶۶
کار با مخازن نرم افزاری	۱۶۶
اضافه کردن فایل repo (مخزن نرم افزار) به صورت دستی	۱۶۷
اضافه کردن فایل repo (مخزن نرم افزار) به صورت خودکار	۱۶۹
نصب و فعال کردن مخازن در نسخه های ۵، ۶ و ۷ توزیع های CentOS	
Fedora و RedHat	۱۷۰
نصب مخزن RPMForge	۱۷۱
فعال/غیرفعال کردن مخزن RPMForge	۱۷۲
نصب مخزن REPL	۱۷۲
دستور yum	۱۷۴
پیدا کردن بسته ها	۱۷۴
گزینه .info	۱۷۵
گزینه search	۱۷۷
گزینه whatprovides	۱۷۹
نصب بسته های نرم افزاری	۱۸۰
به روزرسانی بسته های نرم افزاری	۱۸۱
حذف بسته های نرم افزاری	۱۸۲
پاک سازی cache	۱۸۲
گزینه disablerepo	۱۸۳
گزینه enablerepo	۱۸۴
فصل پنجم	۱۸۵
مدیریت فایل ها و دایرکتوری ها	۱۸۵
سیستم فایلی در لینوکس	۱۸۵
/ Root Directory یا دایرکتوری /	۱۸۹
دایرکتوری /bin	۱۸۹
دایرکتوری /sbin	۱۹۰

۹ فهرست مطالب /

۱۹۰	دایرکتوری /root
۱۹۰	دایرکتوری /home
۱۹۱	دایرکتوری /etc
۱۹۱	دایرکتوری /proc
۱۹۱	دایرکتوری /boot
۱۹۱	دایرکتوری /tmp
۱۹۲	دایرکتوری /var
۱۹۲	دایرکتوری /dev
۱۹۲	دایرکتوری ./lib
۱۹۲	دایرکتوری /mnt
۱۹۲	دایرکتوری /media
۱۹۳	دایرکتوری /usr
۱۹۳	دایرکتوری ./srv
۱۹۳	دایرکتوری های زمان نصب سیستم عامل
۱۹۴	دایرکتوری های بعد از نصب نرم افزار
۱۹۵	سیستم فایل های رایج لینوکس
۱۹۵	در لینوکس چه چیزی در سیستم فایل وجود دارد؟
۱۹۶	مفهوم Inode
۱۹۷	چگونه شماره inode را ببینیم؟
۱۹۷	دستور stat
۱۹۹	مفهوم Superblock
۲۰۰	باقي نگه داشتن یک سیستم فایل معیوب
۲۰۲	لينکها
۲۰۳	تفاوت های بین انواع لينکها
۲۰۵	پاک کردن لينکها
۲۰۶	دستور cleanlink
۲۰۷	قواعد نام‌گذاری فایل‌ها و دایرکتوری‌ها در لینوکس
۲۰۸	آدرس‌دهی نسبی

۱۰ / راهنمای جامع لینوکس

۲۰۹	رجوع به Home Directory خودتان
۲۰۹	انواع فایل‌ها در لینوکس
۲۱۱	دستورهای کار با فایل‌ها و دایرکتوری‌ها
۲۱۱	دستور ls
۲۱۴	دسنور tree
۲۱۵	ایجاد و حذف دایرکتوری‌ها
۲۱۶	دستور rm
۲۱۷	دستورهای cp و mv
۲۱۹	دستور cd
۲۲۱	ایجاد فایل‌ها توسط نماد “~”
۲۲۲	کپی فایل با اندازه دلخواه و مشخص (دستور dd)
۲۲۳	تهیه نسخه پشتیبان از MBR (Master Record Book)
۲۲۳	تهیه image از CD/DVD و فلاپی‌ها
۲۲۳	تهیه پشتیبان از پارتیشن‌ها
۲۲۴	نمایش اندازه دایرکتوری‌ها و فایل‌ها
۲۲۹	دستور cat
۲۳۱	سوئیچ‌های دستور cat
۲۳۱	دستورهای head و tail
۲۳۲	دستور touch
۲۳۵	جستجو درون محتويات فایل توسط دستور grep
۲۳۸	سایر option های دستور grep
۲۳۹	دستور find
۲۳۹	جستجوی فایل بر اساس نام فایل
۲۴۱	اجرای دستور خاص روی فایل‌های پیدا شده
۲۴۱	پیدا کردن فایل با محتوای خالی
۲۴۲	جستجوی فایل بر اساس نوع فایل
۲۴۲	جستجوی فایل بر اساس اندازه
۲۴۳	جستجوی فایل با مقایسه تاریخ بهروزرسانی با فایل دیگر

فهرست مطالب / ۱۱

۲۴۳	جستجوی فایل بر اساس Owner و Group
۲۴۳	جستجوی فایل بر اساس Access / Modification / Change Time
۲۴۵	جستجوی فایل بر اساس inode number
۲۴۶	جستجوی فایل بر اساس File Permission
۲۴۷	بررسی خالی بودن دایرکتوریها
۲۴۸	نکاتی پیرامون دستور find
۲۴۹	دستور locate
۲۵۰	آرشیو و فشردهسازی با دستور tar
۲۵۱	ایجاد فایل
۲۵۱	استخراج فایل
۲۵۲	فهرست کردن محتوای فایل
۲۵۲	استخراج تنها یک فایل از میان تمامی فایل‌های درون tar
۲۵۲	استخراج تنها یک دایرکتوری از درون tar
۲۵۳	استخراج فایل‌ها بر اساس یک عبارت منطقی
۲۵۳	الحق یک فایل/دایرکتوری به انتهای محتوای فایل tar
۲۵۳	فشردهسازی فایل/دایرکتوری‌ها با zip
۲۵۴	فشردهسازی فایل‌ها با zip
۲۵۶	استخراج فایل‌ها با unzip
۲۵۸	ایجاد فایلهای ISO و نوشتن آن‌ها بر روی cd یا dvd
۲۵۸	ایجاد فایلهای ISO
۲۵۹	رایت کردن دیسک
۲۵۹	کپی دیسک
۲۶۰	دیسک‌های Multisession
۲۶۱	ویرایشگر nano
۲۶۳	ویرایش حرفه‌ای فایل توسط vi و vim
۲۶۴	جایه‌جایی مکان‌نما (حالت فرمان)
۲۶۵	دستورات ویرایش (حالت فرمان)
۲۶۶	نشانه‌دار کردن یک خط (mark) (در حالت فرمان)

۱۲ / راهنمای جامع لینوکس

۲۶۶	copy-paste
۲۶۷	انتقال متن به چپ یا راست (شبیه به فشردن tab)
۲۶۷	حالت ویژوال
۲۶۸	حالت خط فرمان
۲۷۲	جستجو (Find) و جابه جایی (Replace)
۲۷۲	تعیین محدوده جستجو (تعیین محدوده)
۲۷۳	اجرای دستورات unix/linux در vi و تعامل با آنها
۲۷۴	پرس به فایل include شده
۲۷۵	کار با فایل های متعددی که به صورت همزمان باز شده اند
۲۷۵	خروج از vi
۲۷۶	جلوه گیری از تغییر یا ویرایش فایل و دایرکتوری
۲۸۷	فصل ششم
۲۸۷	بوت و مدیریت آن
۲۸۷	فرایند بوت شدن تا ورود به سیستم در لینوکس
۲۹۶	فرایند ورود کابران (Login) به سیستم عامل لینوکس (کاربرد فرایند (getty)
۲۹۸	دایرکتوری boot در لینوکس
۳۰۱	سطح اجرایی
۳۰۳	تغییر Run Level ها
۳۰۵	فایل /etc/inittab چیست؟
۳۰۹	چه سرویس هایی در چه سطوح اجرایی در حال اجرا شدن هستند؟
۳۱۵	دستور service برای کنترل سرویس ها
۳۱۶	کنترل سرویس ها و سطوح اجرایی
۳۲۰	دستورهای poweroff و halt, reboot
۳۲۲	دستور shutdown
۳۲۵	فایل های bash shell startup در لینوکس
۳۲۷	فایل /etc/rc.local چیست؟

فهرست مطالب / ۱۳

۳۲۸	اجرای خودکار دستورها (batch و at)
۳۳۰	اجرای خودکار دستورها (cron)
۳۳۳	تکرار مکرر دستورها و اسکریپتها هر n ثانیه یک بار
۳۳۴	ماژول هسته
۳۳۵	ماژول‌ها چگونه به هسته وارد می‌شوند؟
۳۳۶	قبل از ماژول نویسی
۳۳۷	یک مثال – ساده ترین ماژول
۳۳۸	تابع printk()
۳۳۹	کامپایل ماژول‌های هسته
۳۴۰	نحوه کامپایل کردن کرنل لینوکس
۳۴۲	تفاوت Default Kernel ها و Customized Kernel ها
۳۴۴	مزیت‌های استفاده از Module ها
۳۴۵	چگونگی اجرای Module ها هنگام بالا آمدن لینوکس
۳۴۷	چگونه Module ها را در هر زمان که نیاز داشتیم اجرا کنیم؟
۳۴۸	تهیه آخرین نسخه کرنل لینوکس
۳۴۸	تمایز بین Developmental Kernels و Stable Kernels
۳۵۰	کارهایی که پیش از کامپایل و نصب باید انجام دهیم
۳۵۰	تنظیمات پیش از کامپایل در فایل conf:
۳۵۲	مراحل کامپایل کردن
۳۵۳	بهروزرسانی GRUB Boot Loader

۳۵۵ فصل هفتم

۳۵۵	مدیریت کاربران، گروه‌ها و مجوزها
۳۵۶	اطلاعات کاربری
۳۵۶	متغیرهای محیطی
۳۵۷	فایل‌های کاربری
۳۵۸	ایجاد یک حساب کاربری
۳۶۲	تعیین گذرواژه برای حساب کاربری جدید

۱۴ / راهنمای جامع لینوکس

۳۶۴	حذف کاربر
۳۶۵	تغییر اطلاعات حساب کاربران
۳۶۶	مدیریت گروهها
۳۶۸	ایجاد، حذف و تغییر یک گروه جدید و افزودن کاربر به آن
۳۶۹	دستور usermode
۳۷۳	کاربر root
۳۷۵	مجوزها
۳۷۸	مجوز دهی نمادی
۳۷۹	دستور chmod برای تغییر مجوزها
۳۸۱	Umask چیست و نحوه تنظیم آن
۳۸۴	دستور chown
۳۸۷	SUID چیست و نحوه تنظیم آن
۳۹۲	SGID چیست و نحوه تنظیم آن
۳۹۴	اجرای دستورات با مجوز دیگر کاربران
۳۹۷	واگذاری وظایف به کاربران با sudo
۴۰۲	کسب اطلاعات در مورد کاربران وارد شده به سیستم
۴۱۱	فصل هشتم

۴۱۱	مدیریت پارتیشن‌ها
۴۱۱	سیستم فایل در لینوکس
۴۱۲	ها node
۴۱۳	ها Directory
۴۱۴	ها Link
۴۱۴	فایل‌های Device File یا Device Special
۴۱۵	سیستم فایل مجازی یا VFS
۴۱۶	تاریخچه سیستم فایل در لینوکس
۴۱۸	قابلیت‌های Ext2
۴۱۹	نحوه کار EXT2

فهرست مطالب / ۱۵

۴۲۰	سیستم فایل Swap
۴۲۱	سیستم فایل proc
۴۲۱	ژورنالینگ (Journaling)
۴۲۲	سیستم فایل ReiserFS
۴۲۲	سیستم فایل XFS
۴۲۴	سیستم فایل JFS
۴۲۴	سیستم فایل EXT3
۴۲۵	سیستم فایل های شبکه
۴۲۶	سیستم فایل های رمزنگاری شده
۴۲۷	سیستم فایل vfat
۴۲۷	سیستم فایل NTFS
۴۲۷	سیستم فایل های دیگر
۴۲۸	تفاوت های سیستم فایل های ext2,ext3 و ext4
۴۳۰	چیست؟ Superblock
۴۳۲	کردن سیستم فایل Mount
۴۳۷	کردن سیستم فایل UMount
۴۴۱	در زمان بوت توسط mount
۴۴۶	فایل /etc/mtab چیست؟
۴۴۷	پارتیشن بندی توسط fdisk
۴۵۵	پارتیشن بندی دیسک با parted
۴۶۵	بررسی میزان فضای دیسک
۴۶۹	کار با سیستم فایل XFS
۴۷۰	افزودن برچسب بر روی سیستم فایل
۴۷۲	چیست؟ UUID
۴۷۴	loop device چیست و نحوه ایجاد آن
۴۷۷	بررسی و تعمیر سیستم فایل با دستور fsck
۴۸۱	بررسی و بازسازی سیستم فایل به صورت خودکار
۴۸۲	فضای swap چیست و چگونه یک swap file ایجاد کنیم؟

۱۶ / راهنمای جامع لینوکس

۴۸۶	ایجاد یک swap partition جدید
۴۸۹	MBR چیست و چگونه از آن پشتیبان تهیه کنیم؟
۴۹۳	سیستم فایل‌های در حافظه
۴۹۵	پیکربندی Quota روی سیستم فایل
۵۰۰	اسکریپت برای نمایش یک هشدار پس از پر شدن سیستم فایل
۵۰۳	فصل نهم
۵۰۳	کار با Bash Shell
۵۰۴	لینوکس چگونه دستورها را اجرا می‌کند؟
۵۰۵	نوع دستورها در لینوکس
۵۰۷	دستور compgen
۵۰۸	دستور history
۵۰۹	دستور cd و نمادها
۵۱۲	نام‌های مستعار
۵۱۴	نکات
۵۱۵	ایجاد فایل از خط فرمان
۵۱۶	پسوند فایل‌ها در لینوکس
۵۱۶	وضعیت اجرایی دستورها
۵۱۸	متغیرها
۵۲۲	چاپ کردن متغیرها
۵۲۴	دستور tr
۵۲۸	متغیرهای درونی پوسته
۵۳۳	نوع دستورهای لینوکسی (یونیکسی)
۵۳۸	تعریف تابع و استفاده از آن به عنوان دستور
۵۴۱	چگونه تابعی به عنوان دستور تعریف کنیم؟
۵۴۴	اجرای شل اسکریپت
۵۴۸	فایل‌های /dev/null و /dev/zero و تفاوت‌هایشان
۵۵۴	چگونه در شل اسکریپت یک فایل را خط به خط بخوانیم؟

۱۷ / فهرست مطالب

۵۵۵	روش نخست موسوم به PIPED while-read loop
۵۵۶	روش دوم موسوم به Redirected “while-read” loop
۵۵۸	عبارات شرطی
۵۶۲	اجرای متوالی دستورها در خط فرمان
۵۶۳	مفهوم trap
۵۶۵	پاک کردن فایل‌های موقتی
۵۶۵	خنثی کردن سیگنال‌ها
۵۶۶	مثال‌های کاربرد trap
۵۶۷	فصل دهم
۵۶۷	مدیریت و مانیتورینگ فرآیندها
۵۶۷	مفاهیم
۵۷۰	دستور ps
۵۷۵	فرایندهای Foreground و Background
۵۷۷	از بین بردن فرایندها
۵۷۸	سیگنال‌های مهم
۵۸۰	مانیتورینگ فرایندها با دستور pidstat
۵۸۰	دستور pgrep برای پیدا کردن شناسه فرایندها
۵۸۶	دستور top
۵۹۴	اولویت فرایندها
۵۹۸	دستور nice
۶۰۰	دستور renice
۶۰۰	دستورهای free و vmstat برای نمایش میزان حافظه
۶۱۲	دستور fuser
۶۱۶	دستور lsof
۶۱۹	استفاده از دستور lsof
۶۳۱	شل اسکریپت ساده برای مانیتورینگ فرایندهای خاص
۶۳۴	سیستم فایل proc

۱۸ / راهنمای جامع لینوکس

۶۴۳	آشنایی با فایل‌ها و دایرکتوری‌های درون دایرکتوری /proc
۶۵۹	فهرستی از دایرکتوری‌های درون دایرکتوری /proc
۶۵۶	فصل یازدهم
۶۶۵	مدیریت Log
۶۶۶	ملاحظاتی درباره ثبت رویدادها
۶۶۷	فایل‌های Log مهم
۶۶۸	چگونه فایل‌های Log را بخوانیم
۶۷۰	dmesg
۶۷۹	دستور logger
۶۸۲	سرویس logrotate
۶۸۳	چگونه Log Rotate کار می‌کند؟
۶۸۴	فایل logrotate.conf
۶۸۵	مسیر logrotate.d
۶۸۶	داخل فایل‌های تنظیم هر برنامه
۶۸۷	لاغ فایل‌ها
۶۸۷	پارامترها
۶۸۹	نمونه فایل‌ها
۶۹۲	راهاندازی syslog server
۶۹۹	مراجع و منابع